

Prima verba

Subiectul acestei monografii este inedit în spațiul doctrinei juridice de drept privat din țara noastră. Astfel, până în urmă cu 10-15 ani, noțiunea și regimul juridic al acțiunilor directe nu a făcut obiectul unei analize temeinice și cuprinzătoare. Ele erau definite scurt, lacunar și enunțate în contextul analizei principiului relativității efectelor obligaționale ale contractului. Aceasta în pofida faptului că problematica lor a fost și este abordată, chiar monografic, în spațiul doctrinei juridice franceze.

În aceste condiții, în urmă cu cinci ani, după înscrierea sa la doctorat, în calitate de conducător științific, i-am propus autorului să accepte ca subiect al viitoarei sale teze de doctorat analiza acestui interesant mecanism juridic, prea puțin cunoscut și abordat în drept nostru privat. A acceptat provocarea fără rezerve; așa se face că astăzi avem plăcerea să fim în prezența unei lucrări științifice interesante, deosebit de utilă, am spune chiar necesară, în peisajul literaturii de specialitate. Numai că demersul autorului obiectivat în această lucrare nu a fost unul facil; dimpotrivă, desfășurarea și finalizarea lui a necesitat un studiu temeinic al conceptelor și principiilor care guvernează dreptul contractelor, precum și o incursiune atentă în dreptul privat comparat, în special în dreptul civil francez, care a constituit modelul legislativ, doctrinar și jurisprudențial al dreptului nostru civil. De asemenea, între timp, a publicat un număr considerabil de studii în reviste de specialitate, care au ca temă câte o ipoteză de acțiune directă sau aspecte secvențiale din teoria generală a acestui mecanism al dreptului privat a cărui utilitate este tot mai mult decelată și afirmată în viața juridică din țara noastră.

Lucrarea este bine sistematizată, pe baza unui plan judicios întocmit. Astfel, este alcătuită din două mari titluri. În titlul I este prezentată pe larg teoria generală a acțiunilor directe, adică originea, istoricul, evoluția, mecanismul, efectele, clasificarea și fundamentele acțiunilor directe, așa cum ele sunt prezentate în numeroase lucrări din doctrina franceză. În același titlu este pe larg fotografiată problematica acțiunilor directe în dreptul comparat (englez, scoțian, german), precum și în dreptul comunitar al contractelor. Analiza este temeinică, informată, revelatoare și în același timp clară și logică. În acest context, autorul nu neglijează să aibă în vedere și conținutul studiilor care există în doctrina noastră cu privire la acțiunile directe și aplicațiile lor.

În această ordine de idei, am reținut mai ales abordarea reușită a fundamentelor juridice ale acțiunilor directe. Discuțiile și propunerile din doctrină, în special din cea franceză, au fost multe și diverse. Este de remarcă faptul că autorul afirmă cu suficient temei că la baza consacrării multor acțiuni

directe stă noțiunea grupurilor de contracte, pe scara ascendentă sau chiar descendentă a lanțului contractual; și aceasta, mai ales în ce privește categoria acțiunilor directe în garanție sau în răspundere. Cu totul alta este însă situația acțiunilor directe în plată, care au origine legalistă, în sensul că ele există numai dacă sunt prevăzute într-o dispoziție legală în vigoare.

Titlul II al lucrării este consacrat analizei fiecărei acțiuni directe în contractele civile reglementate de noul Cod civil. Sunt temeinic examinate șapte acțiuni directe, fiecareia fiindu-i destinat câte un capitol separat. Astfel, sunt puse în discuție: acțiunea directă a subdobânditorului împotriva primului vânzător, pe de o parte, în caz de evicțiune și, pe de altă parte, pentru viciile ascunse ale lucrului vândut; acțiunea directă a subantreprenorului împotriva comitentului sau beneficiarului lucrării; acțiunea directă a locatorului împotriva sublocatarului; acțiunea directă a expeditorului sau, după caz, a destinatarului transportului împotriva transportatorului substituit; acțiunea directă a deponentului împotriva subdepozitarului; acțiunea directă a mandantului împotriva submandatarului; și, în sfârșit, acțiunea directă a victimei care a suferit un prejudiciu împotriva asigurătorului de răspundere civilă, în general, și împotriva asigurătorului de răspundere civilă auto, în special.

Toate aceste acțiuni directe sunt bine și amplu analizate de către autor; soluțiile și rezolvările la care ajunge, precum și concluziile formulate sunt în general temeinic argumentate și corect formulate. Din conținutul acestor analize, ne-au reținut atenția alegațiile referitoare la acțiunea directă a subdobânditorului împotriva primului vânzător pentru evicțiune și viciile ascunse ale lucrului vândut și la acțiunea directă a victimei împotriva asigurătorului în general și respectiv împotriva asigurătorului de răspundere civilă auto, în special.

În ce privește prima acțiune, autorul caută și găsește fundamentul său în noțiunea de grup de contracte, fiind în realitate o acțiune în răspundere civilă contractuală; pe cale de consecință și pe drept cuvânt, respinge ipoteza potrivit căreia subdobânditorul ar putea formula numai o acțiune oblică împotriva primului vânzător, care astfel ar trebui să suporte concursul tuturor creditorilor debitorului intermediar, riscând să nu obțină restituirea prețului bunului în cauză; pe cale de consecință, este avansată o propunere de lege ferenda, în sensul introducerii în Codul civil a unui text legal în care să fie reglementată expres acțiunea directă în garanție a subdobânditorului împotriva primului vânzător sau a unui vânzător anterior, atât în caz de evicțiune, cât și în cazul viciilor ascunse.

Referitor la cea de a doua acțiune pe care o avem în vedere, autorul constată bine și corect că acțiunea directă a victimei pagubite împotriva asigurătorului este reglementată în art. 2224 C. civ., coroborat cu art. 22 din

Legea nr. 132/2017; așadar, temeiul acțiunii directe, de această dată, este L. Analiza este temeinică, cuprinzătoare, profundă și contributivă. În acest context, ar fi fost foarte util să se arate că specificul acțiunii directe a victimei păgubite constă în faptul că dreptul de creanță al titularului său împotriva debitorului, care este debitorul intermediar, este întotdeauna de natură extracontractuală. Aceasta, spre deosebire de celelalte acțiuni directe, în care dreptul de creanță al titularului este unul de natură contractuală.

În final, este de reținut faptul că, în legătură cu fiecare acțiune directă analizată, sunt formulate concluzii pertinente și propuneri de lege ferenda, însoțite de argumente convingătoare sau cel puțin de natură a da naștere la noi dezbateri și soluții în doctrina de specialitate.

Cercetarea întreprinsă se încheie cu câteva concluzii consistente, în care este evocată problematica deosebit de complexă a temei cercetate, întotdeauna critic, nuanțat și constructiv, formulându-se, ori de câte ori s-a considerat necesar, numeroase și bine argumentate propuneri, pentru îndreptarea și completarea reglementărilor în materie, spre a răspunde mai bine trebuințelor vieții contractuale în țara noastră.

Lucrarea este realizată pe baza unei documentări bibliografice acoperitoare și suficientă. Sursele bibliografice principale au fost căutate și găsite în doctrina juridică străină, cu deosebire în cea franceză. Astfel, au fost consultate peste 240 de volume – tratate, monografii, cursuri, culegeri de studii – din țară și din străinătate, dintre care peste 100 de lucrări aparțin doctrinei juridice franceze, engleze sau germane. De asemenea, în lista bibliografică se află cca 90 de studii, articole, note și comentarii publicate în reviste de specialitate prestigioase din țară și din străinătate. Acestea sunt probe ale eforturilor de informare a autorului și totodată garanții ale corectitudinii și probității sale.

Lucrarea este scrisă într-un stil personal. Limbajul folosit este de specialitate și de natură a face ușor de înțeles conținutul ideatic al lucrării. Nu pot fi constatate erori sau omisiuni importante care să afecteze valoarea științifică a rezultatului obținut.

În concluzie, monografia de față este o lucrare științifică, fără îndoială valoroasă, în care sunt descifrate cuprinzător conceptul, natura juridică, fundamentele, mecanismul și aplicațiile practice ale acțiunilor directe, reglementate în textele noului Cod civil român. Pe cale de consecință, o recomandăm tuturor teoreticienilor și practicienilor dreptului privat, fiindu-le deosebit de utilă în activitatea lor profesională de viitor.

**Doctor *honoris causa* Liviu Pop,
membru corespondent al Academiei Române,
profesor emerit al Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca**

Introducere

Problematica tratată. Subiectul pe care ne-am propus să îl tratăm de la bun început a fost unul foarte vast. Acțiunile directe sunt un mecanism juridic special, acordat anumitor creditori. Cu toate că exemple de acțiuni directe în doctrina română, sub imperiul noului Cod civil sunt multiple și diverse, am înțeles să tratăm în prezenta lucrare acele acțiuni care se regăsesc în contractele civile reglementate de noul Cod civil, întrucât am apreciat că explicațiile pe care le-am putea aduce vor fi de foarte mare folos teoreticienilor, dar, mai ales, practicienilor.

Lucrarea este sistematizată și împărțită în două mari titluri. În titlul I, denumit teoria generală a acțiunilor directe am prezentat pe larg originea, istoricul, evoluția, mecanismul, efectele, clasificarea și fundamentele acțiunilor directe, făcând trimitere la numeroase lucrări din doctrina franceză. În același titlu am abordat pe larg problematica acțiunilor directe în dreptul comparat (englez, scoțian, german), precum și în dreptul comunitar al contractelor. Totodată, am analizat teoriile fondatoare ale acțiunilor directe, precum și cele două mari tipuri de acțiuni directe care putem spune că au cel mai mare impact asupra vieții sociale, economice și juridice, respectiv acțiunile directe în garanție sau în răspundere și acțiunile directe în plată.

Titlul II al lucrării este consacrat analizei fiecărei acțiuni directe în contractele civile reglementate de noul Cod civil. Ca atare, am analizat șapte acțiuni directe, fiecareia fiindu-i destinat câte un capitol separat. Acestea sunt: acțiunea directă a subdobânditorului împotriva primului vânzător, pe de o parte, în caz de evicțiune și, pe de altă parte, pentru viciile ascunse ale lucrului vândut; acțiunea directă a subantreprenorului împotriva comitentului sau beneficiarului lucrării; acțiunea directă a locatorului împotriva sublocatarului; acțiunea directă a expeditorului sau, după caz, a destinatarului transportului împotriva transportatorului substituit; acțiunea directă a deponentului împotriva subdepozitarului; acțiunea directă a mandantului împotriva submandatarului; și, în sfârșit, acțiunea directă a victimei care a suferit un prejudiciu împotriva asigurătorului de răspundere civilă, în general, și împotriva asigurătorului de răspundere civilă auto, în special.

Metodologie. Lucrarea a presupus o amplă și riguroasă cercetare a doctrinei și legislației mai multor state, în special a celui francez în care acțiunea directă a fost amplu dezbătută. Acțiunea directă este un mecanism de realizare a creanței ce nu a fost încă îmbrățișat în mod unanim sau, mai bine

spus, a fost îmbrățișat cu mari rezerve de instanțele române. În plus, există încă o reticență foarte ridicată în rândul practicienilor în drept în ceea ce privește promovarea unei astfel de acțiuni. Putem spune că în accepțiunea vechiului Cod civil reticența a fost și mai puternică, întrucât existau doar două acțiuni directe reglementate în mod expres în Cod. Noul Cod civil, împrumutând modelul francez, a reglementat mai multe tipuri de acțiuni directe, în special în cadrul contractelor civile. Cu toate acestea, în practica judiciară sunt relativ puține situațiile în care instanțele ajung să soluționeze acțiuni directe în plată sau în garanție ori răspundere.

Prin urmare, am apreciat că este imperios necesar să efectuăm o analiză a mecanismului juridic, în primul rând, din perspectiva dreptului francez, care este sursa de inspirație a dreptului român. De asemenea, am încercat să facem o analiză asupra aplicabilității acțiunilor directe în dreptul englez, german, scoțian, din interiorul cărora am avut cele mai multe informații, dar și din sistemele de drept ale altor state, ajungând la concluzia că în aceste sisteme de drept discutăm în cea mai mare proporție de o aplicare aproape generală și absolută a mecanismului stipulației pentru altul, existând doar câteva situații în care s-ar putea pune problema de o veritabilă acțiune directă, după cum vom vedea în lucrare. Nu în ultimul rând, am considerat că cea mai interesantă și practică modalitate de a reliefa acest mecanism juridic este prin prezentarea situațiilor de aplicabilitate a acțiunii directe în contractele civile din noul Cod civil.

Motivele cercetării tematice. Acțiunile directe sunt un mecanism de realizare a creanței care au fost foarte scurt și punctual tratate, doar în câteva lucrări ale unor renumiți autori români. Prin urmare, abordarea subiectului a fost una de mare îndrăzneală, neavând decât câteva repere asupra acestui mecanism în dreptul civil român. Ca atare, am considerat că trebuie să începem cercetare de la natura și fundamentul general al acțiunilor directe care, în prezent, nu sunt stabilite în mod clar. Tocmai de aceea, în lucrarea noastră se regăsește o amplă analiză a acestora. Făcând doar o scurtă trimitere importantă asupra unui subiect tratat pe larg în lucrare și care ne-a ridicat un interes major, arătăm că se delimitează foarte concret acele cazuri în care discutăm de o acțiune contractuală, având ca fundament stipulația pentru altul și acțiunea directă, având ca fundament L.. Astfel, atunci când terța persoană, titular al unei acțiuni este determinată expres într-un contract, vom fi întotdeauna în prezența unei acțiuni contractuale întemeiate pe mecanismul stipulației pentru altul. În sens opus, când dreptul unei terțe persoane, față de un contract, de a

formula o acțiune împotriva uneia din părțile contractante este stabilit de lege (fie că discutăm de Codul civil sau alte legi speciale), vom fi în prezența unei acțiuni directe.

De asemenea, raportându-ne în mod expres la situația contractelor civile tratate în prezenta lucrare, nu putem să nu remarcăm faptul că noțiunea de grup de contracte a stat la baza creării multor acțiuni directe, mergându-se pe ideea că o parte a lanțului contractual poate acționa pe scara ascendentă sau chiar descendentă o altă parte a lanțului contractual. Doctrina franceză a îmbrățișat noțiunea de acțiune directă în garanție sau în răspundere, mergând pe ideea că, de pildă, în situația contractelor de vânzare-cumpărare succesive, obligația de garanție pentru evicțiune sau pentru vicii ascunse este transmisă de la primul vânzător la ultimul cumpărător. Transmiterea obligației de garanție a fost întemeiată pe noțiunea grupurilor de contracte. De asemenea, problematica acțiunilor directe a fost intens dezbătută și în dreptul european.

Un aspect asupra căruia ne-am aplecat foarte mult atenția se referă la fundamentul acțiunilor directe în garanție sau în răspundere și fundamentul acțiunilor directe în plată. Astfel, este important de știut că grupurile de contracte, ca fundament al acțiunii directe, se justifică în situația în care se transmite un accesoriu odată cu bunul, accesoriu care în final conferă dreptul uneia din părțile lanțului contractual să acționeze o altă parte a lanțului. În sens opus, în cazul acțiunilor directe în plată, pentru a da naștere unei astfel de acțiuni, trebuie să existe două contracte diferite, nefiind în prezența unui veritabil grup de contracte prin intermediul căruia să se transmită dreptul la acțiune directă cu titlu de accesoriu.

În ceea ce privește natura juridică a acțiunilor directe, aceasta depinde de factorul declanșator al acțiunii. Dreptul creditorului de a formula acțiunea directă nu se naște din contractul încheiat între debitorul intermediar și subdebitor. În cazul acțiunilor directe al căror fundament este noțiunea de grup de contracte, coroborat cu textul art. 1282, alin. (2) din noul C. civ., ce reglementează transmiterea drepturilor și obligațiilor accesorii odată cu bunul principal, acțiunea directă nu poate fi decât de natură contractuală, întrucât dreptul transmis ca accesoriu derivă din primul contract și ajunge la creditor prin intermediul lanțului contractual, la ultimul contract. În cazul acțiunilor directe în plată, dreptul de a formula acțiunea directă nu se transmite pe cale contractuală, acesta fiind recunoscut de lege. Ca atare, subdebitorului i se va antrena o răspundere contractuală, întrucât este cât se poate de clar că acesta va răspunde ca urmare a obligațiilor asumate din contractul încheiat cu debitorul intermediar. Însă, dreptul de a formula acțiunea directă este extracontractual, situație în care acțiunea în sine dobândește o natură hibridă.

Toate aspectele menționate sunt tratate foarte minuțios în lucrarea noastră. Prin urmare, sperăm că lucrarea se dorește a fi un mijloc de facilitare a promovării unei acțiuni directe derivate din contractele care au fost supuse analizei.

Cu toate acestea, discuțiile cu privire la subiectul tratat nu s-au terminat, ci abia au început. Într-o viitoare ediție vom încerca să aducem completări și actualizări asupra subiectului tratat, cel puțin din perspectiva dreptului comparat. Poate, pe viitor, vom avea și practică judiciară în materie la care să ne raportăm. Pe cale de consecință, sperăm că prezenta lucrare a deschis apetitul teoreticienilor care vor aduce completări menite să sprijine cultura juridică română.

TITLUL I

TEORIA GENERALĂ A ACȚIUNILOR DIRECTE

○ Considerații introductive privind relativitatea efectelor convențiilor și enunțarea excepțiilor de la acest principiu

Principiul relativității efectelor convențiilor este unul din elementele de bază ale dreptului contractelor. Relativitatea efectelor convențiilor este o consecință implicită a principiului forței obligatorii a convențiilor. În conformitate cu prevederile art. 1270 alin. (1), din noul C. civ.: „Contractul valabil încheiat are putere de lege între părțile contractante”. Aceasta înseamnă că o convenție valabil încheiată produce efecte numai față de părțile contractante. Practic, din principiul forței obligatorii a contractului derivă principiul relativității efectelor convențiilor care consacră o regulă foarte importantă, și anume că terții nu vor fi legați obligațional de un contract¹, în care nu au calitatea de parte. Există, totuși, situații în care anumite persoane pot dobândi drepturi sau obligații derivate dintr-un raport contractual în care nu sunt parte. Ca atare, s-au circumscris și excepțiile de la acest principiu, printre care se numără, din punctul nostru de vedere, și acțiunea directă.

În dreptul francez, principiul relativității efectelor convențiilor a dat naștere unor serii de controverse între mai mulți autori; s-a pus, astfel, între-barea dacă pot convențiile să producă efecte și față de terți? Răspunsul a fost dat în cadrul art. 1199² C. civ. fr., potrivit căruia: „Convențiile nu au efect decât între părțile contractante”. Astfel, în cadrul art. 1199 C. civ. fr. s-a transcris adagiul latin *res inter alios acta aliis neque nocere neque prodesse potest*³. Principiul relativității efectelor convențiilor se aplică în majoritatea statelor de drept, în special în țările care aplică sistemul *common law*⁴.

¹ Pentru detalii legate de relativitatea efectelor convențiilor, v. L. Pop, I.-F. Popa, S. I. Vidu, *Curs de drept civil, Obligațiile*, Ed. Universul Juridic, București, 2015, p. 132-140, pct. 91-93. Pentru relativitatea efectelor convențiilor în legislația altor state, v. art. 1440 C. civ. Quebec.

² Art. 1165-1166 din vechiul C. civ. fr., modificat prin Ordonanța nr. 2016-131 din 10. 02. 2016.

³ „Lucrul convenit de unii nu poate fi nici vătămător nici de folos altora”.

⁴ Ph. Delebecque, Fr.-J. Pansier, *Droit des obligations, Responsabilité civile-Contrat*, 2e édition corrigée, Litec, Paris, 1998, p. 132. Doctrina *common law* acceptă o acțiune directă în daune atunci când s-a cauzat un prejudiciu material persoanei sau bunurilor persoanei, dar nu și atunci când s-a cauzat un prejudiciu exclusiv pecuniar (*pure economic loss*). Mai mult

Mai multe reguli s-au conturat privitor la aplicarea principiului. Prima se referă la relativitatea însăși a contractului; acesta are efect obligatoriu, dar numai între părțile contractante. Dar, contractul este un fapt social care este opozabil terților. Regula impusă conform principiului relativității efectelor convențiilor este aceea potrivit căreia, doar părțile unui contract pot să dobândească drepturi și obligații derivate din acel contract. Însă, există și câteva excepții de la regulă¹. Dintre acestea ne interesează una în mod particular:

Succesorii cu titlu particular. Aceștia sunt persoanele care dobândesc un bun sau drept; situația particularizată în mod deosebit este cea care privește contractele referitoare la bunuri, ce nu au putut fi încheiate de către cedentul bunului (de exemplu, un fond de comerț), cum ar fi cele care privesc furnizorii, clienții sau salariații; și atunci, se pune următoarea întrebare: la momentul cesiunii fondului, cumpărătorul, care este un beneficiar cu titlu special, se supune contractelor încheiate de către vânzător? Soluțiile depind de caracterul accesoriu al acestor contracte. În plus, în cazul unui răspuns afirmativ, se ridică întrebarea dacă accesoriile pot fi transmise simultan cu lucrul. Creanțele pot fi considerate accesorii și transmisibile concomitent cu bunul. Cât privește datoriile, în principiu, acestea sunt netransmisibile, cu anumite excepții.

decât atât, unele dintre excepțiile de la principiul relativității efectelor convențiilor în doctrina *common law* se regăsesc în așa numitele *contracts in the benefit of third parties* (contractele în beneficiul terțelor persoane) care intră sub incidența actului normativ ce acordă drepturi terților derivate din contractele în care părțile au stipulat în mod concret astfel de drepturi: *The contracts (Rights of Third Parties) Act 1999*. Așadar, se recunoaște o acțiune unei terțe persoane expres determinate în contract. Cu toate acestea, doctrina și practica judiciară *common law* a recunoscut o acțiune directă subdobânditorilor (nedeterminați) în cazul unui produs defect, atunci când garanția produsului a fost acordată direct de către producător, iar subdobânditorul a cumpărat produsul de la un vânzător cu care producătorul avea contract de distribuție a bunurilor. În *common law*, regula generală prevede că doar părțile pot avea drepturi și obligații derivate dintr-un contract (principiul *privity of contract*). Această regulă este echivalentul principiului relativității efectelor convențiilor din dreptul român. Odată cu adoptarea *The contracts (Rights of Third Parties) Act 1999* au început să se acorde drepturi unor terțe persoane derivate dintr-un contract în care nu au fost parte, atunci când părțile contractului au intenționat să instituie asemenea drepturi. Astfel de situații sunt clasificate ca excepții de la principiul relativității efectelor convențiilor; printre aceste excepții se află și acțiunea directă a subdobânditorului împotriva producătorului unui produs atunci când garanția a fost acordată direct de la acesta din urmă. J. Beatson, A. Burrows, J. Cartwright, *Anson's law of contract*, 29th Edition, Oxford University Press, New York, 2010, p. 613-659, în special p. 643-644.

¹ Ph. Delebecque, Fr.-J. Pansier, *op. cit.*, p. 133-134, pct. 1-5.

Succesorii cu titlu particular intră în categoria terților propriu-zis¹.

În sens larg, în această categorie intră toate persoanele care nu sunt parte într-un contract. Categoria cuprinde cea mai largă varietate de persoane, întrucât, ca și consecință a relativității efectelor convențiilor, toate persoanele care nu sunt părți ale acesteia, sunt terți și nu dobândesc drepturi sau obligații derivate din convenție.

Mergând mai departe, succesorii cu titlu particular² sunt acele persoane care, odată cu dobândirea unui bun sau unui drept, dobândesc cu titlu accesoriu și obligații contractuale strâns legate de acel bun. În doctrina română s-a apreciat că, în situația acelor persoane cărora li se transmit drepturi în individualitatea lor, efectele contractelor încheiate de autorul lor față de ei trebuie analizate numai în raport cu acele contracte din care s-au născut drepturile și obligațiile în legătură cu bunul sau cu dreptul care le-a fost transmis cu titlu particular³.

Noul C. civ. a stabilit deja o regulă care reglementează această situație în cadrul art. 1282 alin. (1) potrivit căruia: „La moartea unei părți, drepturile și obligațiile contractuale ale acesteia se transmit succesorilor săi universali sau cu titlu universal, dacă din lege, din stipulația părților ori din natura contractului nu rezultă contrariul”, iar potrivit alin. (2): „Drepturile, precum și, în cazurile prevăzute de lege, obligațiile contractuale în strânsă legătură cu un bun se transmit, odată cu acesta, succesorilor cu titlu particular ai părților”. Pe cale de consecință, succesorul cu titlu particular este obligat să respecte drepturile și obligațiile derivate din contractele încheiate de antecesorul său, drepturi și obligații legate direct de bunul sau dreptul care i-a fost transmis⁴.

Cu toate acestea, succesorul cu titlu particular are calitatea de terț propriu-zis față de drepturile și obligațiile persoanelor născute din contractele încheiate de autorul său, ceea ce înseamnă că acele contracte nu produc vreun efect față de el. Totuși, există anumite excepții admise de legiuitor când succesorul cu titlu particular are calitatea de având-cauză și poate beneficia

¹ În doctrină s-a arătat că „terțul este definit prin excludere: el nu are calitatea de parte. Dimpotrivă, dacă nu are calitatea de parte, atunci este un terț. Este însă un mod simplist și simplificator de definire a terțului”. I. Deleanu, *Părțile și Terții, Relativitatea și Opozabilitatea efectelor juridice*, Ed. Rosetti, București, 2002, p. 127-128, pct. 29.

² Pentru clasificarea detaliată a terților față de contract, v. L. Pop, I.-F. Popa, S. I. Vidu, *op. cit.*, p. 134-140, pct. 92-94; A. Circa, *Relativitatea efectelor convențiilor*, Ed. Universul Juridic, București, 2009, p. 133-161; P. Vasilescu, *Relativitatea Actului Juridic Civil*, Ed. Universul Juridic, București, 2008, p. 310-375.

³ L. Pop, I.-F. Popa, S. I. Vidu, *op. cit.*, p. 137, pct. 92.

⁴ Pentru detalii referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească succesorul cu titlu particular pentru a dobândi drepturi și obligații legate de bunul sau dreptul transmis de autorul său, v. *ibidem*, p. 137-138.

sau poate fi legat de anumite drepturi și obligații derivate din acele contracte. De pildă, atunci când într-un contract se prevede în mod expres că drepturile și obligațiile personale ale autorului se transmit succesorilor cu titlu particular, sub rezerva anumitor condiții, ori atunci când rezultă implicit din natura bunului transmis că sunt legate de acesta și anumite drepturi sau obligații cu titlu accesoriu.

Ceea ce ne interesează în mod direct este situația în care autorul transmite anumite drepturi succesorului, cu titlu de accesoriu al bunului principal; un asemenea raport poate viza situația transmiterii unui drept de acțiune împotriva unei persoane prin intermediul unui contract încheiat cu un terț față de care contractul încheiat de autorul său cu persoana împotriva căreia se îndreaptă acțiunea este un *res inter alios acta*. Totuși, jurisprudența română nu a admis posibilitatea transmiterii unui asemenea drept, dar conchidem că raportat la textul art. 1282 din noul C. civ. nu se mai poate contesta transferarea unui drept pe cale accesorie.

Excepții. În general, în doctrina juridică se acceptă ca excepții de la principiul relativității efectelor convențiilor, mecanisme juridice precum reprezentarea, contractele colective, stipulația pentru altul, acțiunile directe. Acțiunea directă nu a fost apreciată în doctrină în mod unitar ca o veritabilă excepție de la acest principiu, dar, în opinia noastră, așa cum vom constata, ea trebuie introdusă în cadrul excepțiilor propriu-zise de la principiul relativității efectelor convențiilor, după cum vom arăta în cuprinsul prezentei lucrări.

Cuprins

Abrevieri	5
Prima verba	9
Introducere	12
TITLUL I. TEORIA GENERALĂ A ACȚIUNILOR DIRECTE	16
Considerații introductive privind relativitatea efectelor convențiilor și enunțarea excepțiilor de la acest principiu	16
Capitolul I. Acțiunile directe în dreptul civil francez. Starea lor în dreptul civil român	20
Secțiunea I. Originea, istoricul și evoluția acțiunilor directe	20
1. Noțiune.	20
1.1. Acțiunile directe vs. acțiunea oblică și acțiunea pauliană	21
2. Istoric și origine.	25
Secțiunea a II-a. Natura juridică și mecanismul acțiunilor directe	27
3. Natura juridică a acțiunilor directe.	27
4. Regimul juridic al acțiunilor directe.	29
4.1. Condiții prealabile exercitării acțiunilor directe.	30
4.1.1. Condiții privind titularul acțiunilor directe.	31
4.1.2. Condiții privind debitorul intermediar	32
4.1.3. Condiții privind subdebitorul	34
4.2. Condiții privind exercitarea acțiunilor directe.	36
4.2.1. Opțiunea creditorului.	36
4.2.2. Autonomia relativă a acțiunilor directe.	37
Înainte de sesizarea instanței de judecată	37
După sesizarea instanței de judecată	38
5. Efectele acțiunilor directe.	45
5.1. Efectele față de subdebitor și creditorii săi	45
5.2. Efectele față de debitorul intermediar	47
5.2.1. Soluții din jurisprudența franceză	48
5.3. Efectele față de creditorii debitorului intermediar	51
Secțiunea a III-a. Clasificarea acțiunilor directe	53
6. Acțiuni directe generale și acțiuni directe speciale.	54

7. Acțiuni directe perfecte și acțiuni directe imperfecte	55
8. Acțiuni directe în plată și acțiuni directe în garanție	58
9. Acțiuni directe adevărate și acțiuni directe false.....	60

Capitolul II. Teoriile privitoare la fundamentele acțiunilor

directe	62
Secțiunea I. Teoriile tradiționale	62
10. Mecanismele subiective.....	62
10.1. Stipulația pentru altul	62
10.2. Mandatul.....	69
10.3. Subrogația personală.....	71
10.4. Cesiunea de creanță.....	71
10.5. Gestiunea de afaceri.....	74
11. Mecanismele obiective.....	75
11.1. Teoria accesoriului.....	75
11.2. Subrogația reală	77
11.3. Privilegiul.....	78
11.4. Îmbogățirea fără justă cauză.....	80
11.5. Poprirea.....	81
11.6. Novația.....	85
Scurte concluzii cu privire la teoriile tradiționale.....	87
Secțiunea a II-a. Teoriile fondatoare ale acțiunilor directe	88
12. Teoria exegetică	89
12.1. Admiterea acțiunilor directe și primele manifestări	89
13. Teoria clasică.....	96
13.1. Teza P. Bézin.....	98
14. Teoria legalistă.....	99
14.1. Noțiune.....	99
14.2. Critici	100
15. Teoria doctrinară.....	102
16. Teoria grupurilor de contracte.....	105
16.1. Grupurile de contracte, corector al principiului relativității efectelor convențiilor.....	110
16.2. Grupurile de contracte, posibil fundament al acțiunilor directe	113
16.2.1. Contractanții extremi și succesorii cu titlu particular.....	116
16.2.2. Contractanții extremi nu sunt legați contractual.....	117
16.3. Mecanismele subiective în raport cu acțiunile directe în garanție sau în răspundere.....	119
16.3.1. Cesiunea de creanță.....	119

16.3.2. Stipulația pentru altul.....	121
16.4. Mecanismele obiective în raport cu acțiunile directe în garanție sau în răspundere.....	122
16.4.1. Regula accesoriului.....	122
16.4.2. Efectele regulii accesoriului.....	124
16.4.2.1. Grupul omogen: vânzare-vânzare.....	124
16.4.2.2. Grupul eterogen: antrepriză-vânzare.....	126
16.4.3. Consecințele regulii accesoriului.....	129
16.4.3.1. Grupul format din succesiunea de contracte de vânzare.....	132
16.4.3.2. Grupul format din succesiunea unui contract de vânzare și un contract de antrepriză.....	139
16.5. Regimul juridic al acțiunilor directe în raport cu grupurile de contracte.....	148
16.5.1. Contractul subdebitorului, cauză eficientă a dreptului creditorului titular al acțiunii.....	150
16.5.2. Acțiunea directă se fundamentează pe un drept individual.....	153
16.5.3. Acțiunea directă se fundamentează pe un drept preexistent.....	154
16.5.4. Acțiunea directă se fundamentează pe un drept nederivat.....	162
16.5.5. Complementul cauzei eficiente a acțiunii directe a creditorului împotriva subdebitorului.....	163
Scurte concluzii cu privire la teoriile fondatoare.....	168
Secțiunea a III-a. Teoriile contemporane ale acțiunilor directe.....	169
17. Acțiunile directe, mijloc juridic corector al principiului relativității efectelor convențiilor.....	169
17.1. Teza Demolombe.....	170
17.2. Teza Labbé.....	171
18. Acțiunile directe, mijloc juridic corector al principiului egalității creditorilor.....	175
19. Aplicațiile contemporane ale acțiunilor directe.....	176
19.1. Acțiunile directe în plată și mecanismul lor juridic.....	177
19.1.1. Corelarea acțiunilor directe în plată cu vechiul și noul Cod civil român.....	178
19.1.2. Acțiunile directe în plată în dreptul francez.....	180
19.2. Acțiunile directe în garanție sau în răspundere și mecanismul lor juridic.....	188
19.2.1. Noțiune.....	188

19.2.2. Acțiunile directe în garanție în dreptul roman	189
19.2.3. Acțiunile directe în garanție în dreptul francez premodern, anterior Codului civil	190
19.2.4. Acțiunile directe în garanție sub imperiul Codului civil francez	192
19.2.4.1. O nouă valență	193
19.2.4.2. Acțiunile directe, o recunoaștere jurisprudențială.	194
19.2.4.3. Acțiunile directe în garanție sub imperiul jurisprudenței.	196
19.2.4.4. Efectele transferului acțiunii în garanție.....	199
19.2.4.5. Evoluția acțiunilor directe în garanție sau în răspundere înainte de 1986.	200
19.2.4.6. Evoluția acțiunilor directe în garanție sau în răspundere între 1986 și 1991.	203
19.2.4.7. Evoluția acțiunilor directe în garanție sau în răspundere după 1991.....	206
Scurte concluzii cu privire la teoriile contemporane	210
Capitolul III. Subcontractul, element principal al grupurilor de contracte	212
20. Noțiune	212
20.1. Subcontractul în dreptul german.	214
20.1.1. Subcontractarea în cazul contractelor de antrepriză de lucrări în construcții.....	216
20.1.2. Plata datoriei unei alte persoane.....	217
20.1.3. Acțiune directă derivată din subcontractări.....	224
20.2. Subcontractarea în cadrul contractului de furnizare din noul Cod civil român.	225
20.3. Scurte considerații despre contractul-cadru de distribuție comercială în raport cu grupurile de contracte.....	228
20.3.1. Contractul-cadru de distribuție comercială.....	230
Capitolul IV. Acțiunile directe și răspunderea contractuală	238
Capitolul V. Acțiunile directe în dreptul comparat	242
21. Acțiunile directe în dreptul englez.....	242
21.1. Principiul relativității efectelor convențiilor în dreptul englez (Privity of Contract)	243
21.1.1. Drepturile stipulantului.	245

21.1.2. Excepții de la principiul relativității efectelor convențiilor.....	247
21.1.2.1. Contractele de asigurare.....	247
21.1.2.2. Dreptul „trustului”.....	249
21.1.2.3. Cazuri comerciale.....	250
21.2. Principiul relativității efectelor convențiilor și dreptul la daune-interese.....	251
21.3. Principiul relativității efectelor convențiilor și clauzele de exonerare a răspunderii.....	252
21.4. Principiul relativității efectelor convențiilor și prejudiciul de natură economică.....	255
21.5. The Contract (Rights of Third Parties) Act 1999.....	259
21.5.1. Intenția de a crea un drept în favoarea unei terțe persoane. Condiții de validitate.....	260
21.5.2. Excluderi sau limitări ale actului din 1999.....	262
21.5.3. Exercitarea unor drepturi contractuale împotriva terțelor persoane.....	263
21.5.3.1. Contractul de agenție.....	264
21.5.3.2. Novația.....	264
21.5.3.3. Obligații transferate odată cu proprietatea.....	266
21.5.3.4. Alte modalități de executare a unor obligații față de terțe persoane.....	268
Scurte concluzii cu privire la acțiunile directe în dreptul englez.....	272
22. Acțiunile directe în dreptul scoțian.....	273
22.1. Intenția de a acorda un drept și irevocabilitatea acesteia.....	278
22.2. Determinarea terțului beneficiar.....	280
22.3. Interesul stipulantului.....	281
22.4. Nulitatea contractului în raport cu dreptul terțului beneficiar.....	281
22.5. Acțiunea terțului beneficiar în plată sau în executarea contractului.....	282
Scurte concluzii cu privire la acțiunile directe în dreptul scoțian.....	285
23. Acțiunile directe în dreptul german.....	286
23.1. Dreptul german în comparație cu dreptul englez și cu dreptul francez. În dreptul englez.....	286
23.2. Contractul în favoarea terțelor persoane (Verträge Zugunsten Dritter).....	289
23.2.1. Contractul de transport de persoane în conexiune cu serviciile unei agenții de voiaj.....	289

23.2.2. Contractele de asigurare care stipulează o prestație în favoarea unei terțe persoane.....	291
23.2.3. Contractul de transport de bunuri în care destinatarul este tratat ca un terț beneficiar.....	292
23.3. Condițiile dobândirii dreptului de către terți.....	293
23.4. Efectele dreptului terților.....	293
23.5. Apărări împotriva terțului beneficiar.....	295
23.6. Contractele care creează drepturi de protecție față de terțe persoane (Verträge mit Schutzwirkung für Dritte).....	296
23.6.1. Cazuri privind vătămări personale și prejudiciu fizic.....	297
23.6.2. Prejudiciul exclusiv economic.....	299
23.6.3. Transferul prejudiciului (Schadensverlagerung sau Transferred loss).....	303
23.6.3.1. Cazuri privind riscuri.....	308
23.6.3.2. Cazuri privind reprezentarea indirectă.....	309
23.6.3.3. Cazuri privind administrarea bunurilor altuia.....	310
Scurte concluzii cu privire la acțiunile directe în dreptul german.....	311
24. Acțiunile directe în dreptul comunitar.....	312

TITLUL II. ACȚIUNILE DIRECTE ÎN CONTRACTELE

REGLEMENTATE DE NOUL COD CIVIL.....	327
--	------------

Capitolul I. Acțiunea directă a subdobânditorului împotriva primului vânzător.....

1. Acțiunea directă în garanție pentru evicțiune.....	327
25. Garanția pentru evicțiune.....	327
25.1. Noțiune.....	327
25.2. Condiții.....	328
26. Natura și fundamentul acțiunii directe în garanție pentru evicțiune.....	333
27. Efectele acțiunii directe în garanție pentru evicțiune.....	334
27.1. Efectele generale.....	335
27.2. Efectele speciale.....	336
28. Concluzii și propuneri de lege ferenda.....	342
2. Acțiunea directă în garanție pentru vicii ascunse.....	343
29. Garanția pentru vicii ascunse.....	343
29.1. Noțiune.....	343
29.2. Condiții.....	344
30. Efectele acțiunii directe în garanție pentru vicii ascunse. Natură și fundament.....	346
31. Concluzii și propuneri de lege ferenda.....	353

Capitolul II. Acțiunea directă a subantreprenorilor împotriva clientului sau beneficiarului lucrării	355
32. Contractul de antrepriză.....	355
32.1. Noțiune.	355
33. Contractul de subantrepriza.	356
33.1. Noțiune.	356
33.2. Condiții.....	356
34. Acțiunea directă a subantreprenorilor în dreptul francez.....	359
35. Acțiunea directă a subantreprenorilor în vechiul Cod civil.	361
36. Acțiunea directă a subantreprenorilor în noul Cod civil.....	363
37. Bilateralizarea acțiunii directe.	369
38. Efectele acțiunii directe a subantreprenorilor.....	371
39. Răspunderea antreprenorului și subantreprenorului în contextul noului Cod civil.	374
39.1. Răspunderea pentru viciile lucrării.....	374
39.2. Răspunderea pentru calitatea construcției.	376
39.3. Răspundere solidara ori divizibila?.....	378
40. Concluzii și propuneri de lege ferenda.....	380
 Capitolul III. Acțiunea directă a locatorului împotriva sublocatarului	 383
41. Contractul de locațiune și sublocațiunea în dreptul civil român	383
1. Acțiunea directă în plată a locatorului împotriva sublocatarului.....	384
42. Sediul legal al acțiunii directe în plată a locatorului împotriva sublocatarului. Caracterul său unilateral.....	384
43. Condițiile de exercitare și mecanismul acțiunii directe în plată a locatorului.....	386
44. Efectele acțiunii directe a locatorului.	389
45. Răspunderea locatarului și a sublocatarului față de locator.....	392
2. Acțiunea locatorului cedat împotriva locatarului cedent în cazul cesiunii locațiunii	394
46. Natura juridică a acțiunii locatorului cedat împotriva locatarului cedent.	394
47. Efectele acțiunii locatarului cedent împotriva locatorului cedat.....	396
48. Concluzii și propuneri de lege ferenda (bilateralizarea acțiunii).	400
 Capitolul IV. Acțiunea directă a expeditorului și a destinatarului transportului împotriva transportatorului substituit	 402
49. Contractul de transport.....	402
49.1. Noțiune.	402

1. Substituirea transportatorului în contractul de transport de bunuri	402
50. Natura juridică și fundamentul acțiunii expeditorului și destinatarului transportului.....	402
51. Natura juridică și fundamentul acțiunii expeditorului	404
52. Natura juridică și fundamentul acțiunii destinatarului.....	406
2. Acțiunea directă a navlosantului împotriva subnavlositorului sau expeditorului.....	410
3. Acțiunea în răspundere în transportul succesiv sau combinat.....	415
53. Natura juridică și fundamentul acțiunii.....	415
54. Transportul succesiv sau combinat de bunuri.....	415
54.1. Transportatori succesivi independenți.....	418
54.2. Comisionarul de transport.....	420
54.3. Contractul de expediție.	421
54.4. Transportul în temeiul unui document unic de transport.	424
55. Transportul succesiv sau combinat de persoane și bagaje.....	427
55.1. Sediul legal.....	427
55.2. Transportul de persoane.	429
55.3. Transportul de bagaje.....	431
56. Răspunderea transportatorilor în cazul transportului succesiv sau combinat.....	433
57. Concluzii și propuneri de lege ferenda.....	435

Capitolul V. Acțiunea directă a deponentului împotriva subdepozitarului.....	437
58. Contractul de depozit.....	437
58.1. Noțiune.	437
59. Subdepozit în cazul depozitului obișnuit (voluntar sau regulat)	439
59.1. Noțiune. Condiții. Efecte.....	439
60. Acțiunea directă a deponentului împotriva subdepozitarului	452
61. Acțiunea directă a deponentului în contextul noului Cod civil.....	455
62. Subdepozitul în cazul depozitului necesar și hotelier.	467
63. Răspunderea depozitarului și a subdepozitarului.	472
64. Concluzii și propuneri de lege ferenda.	475

Capitolul VI. Acțiunea directă a mandantului împotriva submandatarului.....	477
65. Contractul de mandat	477
65.1. Noțiune.	477

66. Acțiunea directă în raporturile juridice născute din contractul de mandat sub imperiul vechiului Cod civil.	477
67. Acțiunea directă în raporturile juridice născute din contractul de mandat în textele noului Cod civil.	479
68. Răspunderea mandatarului față de mandant. Răspunderea mandatarului în cazul substituirii autorizate.	483
69. Acțiunea directă în raporturile juridice născute din contractul de agenție.	487
70. Acțiunea directă în raporturile juridice născute din contractul de comision.	493
71. Mandatarul și submandatarul, agentul și subagentul – răspundere solidară?	500
72. Scurte precizări cu privire la acțiunea directă în contractul de mandat în accepțiunea dreptului francez și italian.	503
73. Efectele acțiunii directe a mandantului împotriva submandatarului.	506
74. Concluzii și propuneri de lege ferenda.	508

Capitolul VII. Acțiunea directă a victimei care a suferit un prejudiciu împotriva asigurătorului de răspundere civilă, în general, și împotriva asigurătorului de răspundere civilă auto, în special

75. Istoric.	511
76. Acționarea în justiție a asigurătorului.	514
77. Acțiunea directă, garanție de plată a părții prejudiciate.	515
78. Reglementarea acțiunii directe a părții prejudiciate în dreptul civil român.	515
78.1. Conexitatea dintre noul Cod civil, Legea nr. 136/1995 și Legea nr. 132/2017.	515
79. Calificarea juridică a acțiunii directe a victimei împotriva asigurătorului.	523
79.1. Caractere juridice.	523
79.1.1. Acțiune directă prevăzută expres de lege.	523
79.1.2. Acțiune directă specială.	523
79.1.3. Acțiune directă perfectă.	523
79.1.4. Acțiune directă în plată.	524
79.2. Părțile acțiunii directe.	524
79.2.1. Titularul acțiunii directe.	524
79.2.2. Calitatea procesuală activă a titularului acțiunii directe.	524

79.2.3. Asiguratul, intervenient forțat exonerat de răspundere sau pârât, codebitor solidar?	530
79.2.4. Calitatea procesual pasivă: asiguratul, asigurătorul sau în același timp asiguratul și asigurătorul.....	533
79.2.5. Asiguratul și Asigurătorul. Răspundere solidară sau <i>in solidum</i> ?.....	536
79.2.6. Discuții raportate la calitatea procesuală pasivă în cadrul acțiunii directe a victimei. Comparație cu dreptul francez	544
79.2.6.1. Acțiunea directă împotriva asigurătorului.	544
79.2.6.2. Acțiunea împotriva asiguratului.	546
79.2.6.3. Excepții de la obligația de a acționa în justiție asiguratul	547
80. Fundamentul și natura juridică a acțiunii directe.	557
80.1. Fundamentul acțiunii directe.	557
80.2. Natura răspunderii asigurătorului. Răspundere delictuală vs. răspundere contractuală.....	559
81. Competența de soluționare a acțiunii directe. Comparație între dreptul francez și dreptul român	563
81.1. Dreptul francez.	563
81.2. Dreptul român.	565
82. Prescripția dreptului material la acțiune. Comparație între dreptul francez și dreptul român	565
82.1. Dreptul francez.....	565
82.2. Dreptul român.....	567
83. Efectele acțiunii directe a victimei împotriva asigurătorului de răspundere civilă.....	568
83.1. Dreptul francez.....	568
83.1.1. Evitarea concursului creditorilor chirografari ai asiguratului.....	568
83.1.2. Concursul între titularii acțiunii directe	569
83.1.3. Menținerea drepturilor victimei împotriva asiguratului.....	569
83.2. Dreptul român.	570
84. Concluzii și propuneri de lege ferenda.	571
Concluzii.....	573
Bibliografie	577